

STORTINGET

Innst. 122 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:65 S (2021–2022) og Dokument 8:66 S (2021–2022)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve om å innføre makspris på strøm for norske forbrukere og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes og Sofie Marhaug om å innføre makspris på og toprissystem for strøm

Til Stortinget

Bakgrunn

I Dokument 8:65 S (2021–2022) fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen innføre en makspris for strøm på 0,50 kr pr. kWt ekskl. mva. Dette gjøres gjeldende for alle, både husholdninger og næringsliv.
2. Stortinget ber regjeringen fremme en sak for Stortinget med forslag om de nødvendige tiltak for å sikre norske forbrukere og bedrifter stabil tilgang på strøm til de priser som har vært vanlige i Norge, altså langt lavere enn de som har vært vanlige i mange andre europeiske land.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

I Dokument 8:66 S (2021–2022) fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen innføre en makspris på strøm på 35 øre/kWt, som skal pålegges omsetningen av kraft fra norske kraftprodusenter til kunder i

Norge (husholdninger, næring m.m.), i henhold til lov om pristiltak.

2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak som kombinerer makspris på strøm med et toprissystem for husholdninger, der maksprisen gjelder for forbruk inntil en viss grense, mens prisen for luksusforbruk settes høyere.
3. Stortinget ber regjeringen følge opp og skjerpe krav til energieffektivisering for næringsbygg i tråd med målsettinger vedtatt i Stortinget om å energieffektivisere bygg med inntil 10 TW.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal, Marianne Sivertsen Næss og lederen Terje Aasland, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Siv Mossleth, Ole André Myhrvold og Gro-Anita Mykjåland, fra Fremskrittspartiet, Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken og Birgit Oline Kjerstad, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Rauand Ismail, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Representantforslag 65 S (2021–2022) og 66 S (2021–2022), som omhandler

prinsippet om å innføre makspris på strøm. Disse representantforslagene behandles samlet i denne innstillingen.

Komiteen viser til at Stortinget i forbindelse med Innst. 102 L (2021–2022), jf. Prop. 44 L (2021–2022) Midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømavgifter (strømstøndsloven), behandlet den meget krevende situasjonen som følger av ekstremt høye strømpriser. Hensikten med denne loven er å dempe konsekvensene av de ekstremt høye strømprisene for husholdningene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at selve stønadsordningen er fleksibel og ubyråkratisk og ikke virker direkte inn på energisystemet.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Rødt og Kristelig Folkeparti, viser til at det i representantforslagene fremmes forslag blant annet om å innføre en makspris som en direkte prisregulerende mekanisme. Da en slik ordning ikke er utredet, kan dette medføre langvarige og utilsiktede konsekvenser i det norske energisystemet, blant annet behov for å bygge ut mer kraft som følge av at motivasjonen for energieffektivisering reduseres.

Dette flertallet viser til statsrådets to svarbrev datert 14. januar 2022 (vedlagt innstillingen), hvor det fremkommer at regjeringen vil utrede hvordan former for maksimumspriser har fungert i andre land, og imøteser en slik utredning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne mener den ekstraordinære situasjonen med høye strømpriser innebærer at staten må bidra til lavere strømregninger, at det må satses på energiøkonomisering, og at det må bygges ut mer kraftproduksjon i Norge de neste årene.

Disse medlemmer mener et system med statlig regulert makspris vil skape flere problemer enn det løser. Disse medlemmer viser til at en statlig regulert makspris i realiteten kan utvikle seg til en minimumspris, der forbrukerne over tid betaler mer for strømmen enn de ellers ville ha gjort.

Disse medlemmer mener en lav statlig regulert makspris vil svekke incentivene for produsentene til å spare på vannet i magasinene, noe som i ytterste konsekvens kan føre til rasjonering av strøm. Disse medlemmer viser videre til at myndighetsfastsatt kraftpris kan gjøre det mindre lønnsomt å bygge ut ny kraftproduksjon, og at det kan bli mindre attraktivt å gjennomføre energiøkonomiseringstiltak.

Disse medlemmer viser videre til at det norske kraftsystemet er svært værvhengig, og at tilsiget til nor-

ske vannmagasiner varierer veldig mellom våte og tørre år. I perioder vil det derfor være nødvendig å importere kraft. Disse medlemmer viser til at staten må subsidiere strømimport fra utlandet i perioder der importprisen er høyere enn den fastsatte maksprisen. Dette kan bli dyrt for skattebetalerne. Disse medlemmer viser videre til at eksportverdiene i våte og varme år vil reduseres og utgjøre et tap for fellesskapet. En statlig fastsatt makspris kan også bidra til at staten må subsidiere ny kraftproduksjon og innføre kraftigere virkemidler for å oppnå energieffektivisering. I sum vil et slikt forslag derfor kunne koste forbrukerne langt mer enn dagens system, både direkte og indirekte.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre vil påpeke at kraftmarkedet er dominert av offentlige aktører regulert av myndighetene, men at prismekanismen er den mest effektive mekanismen vi har for å utnytte kraften best mulig og skape størst mulig verdi for samfunnet som helhet.

Disse medlemmer viser til at Energi Norge har beregnet at spotpriskontraktene i markedet i snitt har gitt en pris på 34 øre/kWh de siste ti årene, inkludert ekstremåret 2021. Disse medlemmer viser videre til at fastpriskontraktene som tilbys i markedet, ville ha gitt en snittpris på 34,5 øre/kWh i samme periode. Det er lavere enn maksprisene som er foreslått av representanter fra Fremskrittspartiet og Rødt. Dette underbygger at forbrukerne kan ende opp med høyere regninger over tid hvis det innføres makspriser, men også at markedet i dag tilbyr fastpriskontrakter som over tid har hatt en svært lav risikopremie. Disse medlemmer merker seg at kun 4 prosent av norske husholdninger har fastpriskontrakter, men at denne andelen er vesentlig høyere i våre naboland.

Disse medlemmer viser til at Norge har forsøkt en variant med regulerte fastpriser tidligere, og at dette systemet ble avvirket i 1990 fordi det var ineffektivt og bidro til at forbrukere og industri betalte mer for kraften enn det som var nødvendig. Disse medlemmer vil påpeke at kraftprisen var høyere fra 1980 til 1990 enn den var fra 1990 til 2020.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til eget representantforslag, som også omhandler å legge til rette for en strømstøtteordning, Dokument 8:65 S (2021–2022).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti viser til at vi har hatt de høyeste strømprisene noensinne i Norge denne vinteren. Det er svært utfordrende for både private husholdninger og næringsliv.

Disse medlemmer viser til at produksjonskostnadene for strøm er ca. 10–15 øre pr. kWh, mens inntekten nå er langt større. Staten tok inn 30–40 mrd. kroner

mer i 2021 enn året før på grunn av ekstremt høy strømpris, og dette vil fortsette også i 2022. Disse medlemmer vil påpeke at strøm er strategisk viktig infrastruktur og en helt nødvendig basisvare for alle i dette landet. En strømpris som ligger langt over kostpris, gir over natten alle norske husholdninger mange tusen kroner i ekstrakostnader, og for enkelte i næringslivet mange millioner kroner. Disse medlemmer mener det på kort sikt er høyst nødvendig at Stortinget legger til rette for støtteordninger som kompenserer for dette for alle som er berørt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener derfor at det så snart som råd er må innføres at strømpris over 50 øre pr. kWt kompenseres fullt ut.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre en makspris for strøm på 0,50 kr pr. kWt ekskl. mva. Dette gjøres gjeldende for alle, både husholdninger og næringsliv.»

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak for Stortinget med forslag om de nødvendige tiltak for å sikre norske forbrukere og bedrifter stabil tilgang på strøm til de priser som har vært vanlige i Norge, altså langt lavere enn de som har vært vanlige i mange andre europeiske land.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til ulike forslag om makspris som er fremmet i forbindelse med endring av strømstønadsløven. Disse medlemmer er enige i formålet, som er å sikre husstander og næringsliv en rimelig pris på nødvendig strøm. Å begrense prisveksten er i tillegg viktig for å dempe inflasjonspresset i økonomien og for å unngå at næringsliv og husholdninger tappes for økonomiske ressurser som trengs til andre viktige investeringer. Dette er et formål som disse medlemmer støtter. Derfor har Sosialistisk Venstreparti presset på for å få på plass en rask kompensasjonsordning for å sikre dette i den krisen vi står i nå.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener også det må sees på muligheten av å innføre et system med makspris, men vil peke på at det er flere utfordringer som ikke er avklart ved å innføre en fast makspris for både husholdninger og næringsliv uten utredning.

Et spørsmål er hvorvidt dette fører til at produsentene vil bruke maksprisen både som et tak og et gulv hvor strømkundene ikke vil få nytte av lavere strømpriser når det er tilgjengelig. En annen utfordring er hvorvidt det

vil fjerne store deler av begrunnelsen for energieffektivisering og dermed gjøre at vi bruker mer og ikke mindre strøm. Videre vil en makspris først og fremst komme de som forbruker mest, til gode. I tråd med de siste tallene fra Statistisk sentralbyrå (SSB) er det en sammenheng mellom inntekt og forbruk av strøm, og det er derfor et spørsmål om en makspris vil gjøre ulikheten i Norge større. Forslagene legger også opp til at næringslivet skal ha en makspris for sitt forbruk, mens Rødt har et forslag om at for husholdningene skal det gjelde et toprissystem. Disse medlemmer er redde for at dette kan føre til en overføring fra fellesskapet, ettersom produksjonen i hovedsak er offentlig eid, til privat profitt. Når det heller ikke gjøres en vurdering av hvor strømmen skal gå, er disse medlemmer redde for at en del forbruk av strøm til for eksempel datasentre vil øke. Det er også grunn til å se mer på hvilket nivå en eventuell makspris skal settes til.

Et av de viktigste grepene som må gjøres fremover, er å sørge for mer energieffektivisering for å kunne fjerne fossil energi og prioritere elektrisk kraft der alternativer ikke er mulig uten at det går på bekostning av verdifull natur. Derfor vil disse medlemmer gå inn for et forslag om å utrede innføringen av en maksimalpris og utrede et toprissystem.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede å innføre en maksimal pris på strøm for husholdninger og næringsliv. Utredningen må blant annet se på effekten på prisen til husholdningene over tid, fordelingseffektene, insentiver til energieffektivisering og avgrensning på forbruk.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede å innføre et toprissystem hvor det settes en lavere strømpris og gis lavere avgifter for forbruk opp til et visst nivå og normale priser over dette nivået. Det må ses på fordelingseffektene og effekten på energieffektivisering.»

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at regjeringens strømstønadordning ikke har fungert etter sin hensikt. Også den kompenserte strømregningen for desember 2021 har vært skyhøy for svært mange, mens husholdninger med felles måler, som borettslag og sameier, fortsatt ikke har mottatt støtte. De delene av næringslivet som ikke har faste avtaler, faller helt utenfor ordningen.

Komiteens medlem fra Rødt viser til at de høye og ustabile prisene kan bli den nye normalen. Gjennom to nye eksportkabler, NordLink til Tyskland

og North Sea Link til England, har Norge blitt knyttet tettere til det europeiske strømmarkedet. Når prisene er høye og ustabile i Europa, blir de følgelig høye og ustabile også her hjemme. Viljen til demokratisk kontroll og politisk regulering har vært svært begrenset. I kraftpolitikken har et nesten samlet storting latt markedsløvene bestemme.

Videre viser dette medlem til Olje- og energidepartementets forarbeid (Prop. 44 L (2021–2022)) til strømstønsloven, der det står at

«den konsumprisjusterte spotprisen på kraft i perioden 2010–2020 [var] 33 øre per kWt eksklusiv merverdiavgift i gjennomsnitt».

Dette innebærer med andre ord at prishoppet denne vinteren har vært svært stort, mye høyere enn normalprisen på 33 øre. Både terskelen for å få støtte med regjeringens løsning (70 øre/kWt) og maksprisen representanter fra Fremskrittspartiet foreslår i Dokument 8:66 S (2021–2022) (50 øre/kWt), er unormalt høy.

Dette medlem peker på at produksjonskostnadene for strøm er svært lave i Norge. Olje- og energidepartementet fastsatte nettopp konsesjonskraftprisen for 2022 til 11,57 øre/kWt. I 2021 var denne på 11,4 øre/kWt. Samtidig har prisen for husholdningene overstegget 6,12 kr/kWt på det meste – eksklusiv mva. og andre avgifter. Dermed har staten bare i 2021 fått nærmere 30 mrd. kroner i økte inntekter som følge av de høye prisene i form av økt utbytte og grunnrenteskatt.

Dette medlem er opptatt av at vi må begrense overforbruk av strøm. Heller ikke markedet løser dette problemet. Derfor må det innføres et toprissystem for strøm for å begrense luksusforbruk. I kombinasjon med makspris kan toprissystemet innrettes gjennom enten moms eller elavgiften. For næringslivet må det stilles egne krav til energieffektivisering.

Dette medlem viser til at statsråden i brev til energi- og miljøkomiteen den 17. januar 2022 om den innførte strømstøtteordningen skriver:

«I følge RME er det trolig teknisk mulig med etterbetaling for desember, men dette vil innebære at nettselskapene får en betydelig jobb med korrigerende av sine systemer. Nettselskapene vil sannsynligvis ikke ha mulighet til å gjennomføre dette på fakturaen som kommer i februar. Nettselskapene legger nå ned et stort arbeid i forvaltningen av strømstønsordningen for husholdninger, og det vil være krevende med kompliserende tillegg. Videre pågår det viktig arbeid med korte frister for å sikre at fellesmål husholdningsforbruk i borettslag/sameier/aksjeleiligheter blir inkludert i ordningen. Stadige justeringer på stønsordningen øker risikoen for at gjennomføringen feiler.»

Dette medlem mener dette viser at ordningen regjeringen har innført, ikke er fleksibel og ubyråkratisk. En engangsutbetaling til alle husstander, slik dette medlem har foreslått tidligere, eller en makspris på

strøm, slik dette medlem foreslår her, ville gjort at vi slapp å være avhengige av at nettselskapene klarer å betale ut støtten. Vi står nå i en situasjon der regjeringen ikke vil bidra ekstra til en ekstremt høy desemberregning på grunn av byråkrati, og i en situasjon der en rekke husstander i borettslag/sameier/aksjeleiligheter fremdeles ikke har fått støtte.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre en makspris på strøm på 35 øre/kWt, som skal pålegges omsetningen av kraft fra norske kraftprodusenter til kunder i Norge (husholdninger, næring m.m.), i henhold til lov om pristiltak.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak som kombinerer makspris på strøm med et toprissystem for husholdninger gjennom enten moms eller elavgiften, der maksprisen gjelder for forbruk inntil en viss grense, mens prisen for luksusforbruk settes høyere.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp og skjerpe krav til energieffektivisering for næringsbygg i tråd med målsettinger vedtatt i Stortinget om å energieffektivisere bygg med inntil 10 TW.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at de høye strømprisene rammer folk og næringsliv hardt. Det er normalt med svingninger i strømprisene, men denne høsten og vinteren har svingningene gitt ekstreme utslag som det vil være umulig for en vanlig husholdning å ta høyde for. Strøm er en forutsetning for å kunne leve i et land som Norge. Og på samme måte som for andre grunnleggende varer som brød, melk og tak over hodet, er det en politisk oppgave å sørge for at strømprisene holdes innenfor et forutsigbart intervall og med en sikkerhetsventil når markedsmekanismene svikter, slik vi nå opplever.

Dette medlem mener at en makspris på strøm kan være ett av flere mulige svar på en langsiktig løsning på de kraftige svingningene i strømprisene, men at det er flere svakheter og ubesvarte spørsmål knyttet til effektene av ordningen. En lav makspris svekker insentivene for strømsparing, som igjen øker presset på utbygging av mer kraft i norsk natur. En makspris vil også, i likhet med regjeringens strømodell, gi mest støtte til dem som forbruker mest strøm. En kombinasjon med et toprissystem som skiller mellom lavt forbruk og luksusforbruk, er en måte å kompensere for at de rikeste tjener mest på en makspris. Men et toprissystem bør

også utredes uavhengig av en makspris, slik Miljøpartiet De Grønne har tatt til orde for.

Dette medlem mener det haster med å finne en ordning som gir folk trygghet i tiden som kommer, og at regjeringen må komme tilbake med et forslag til en langsiktig løsning i god tid før neste vintersesong, og senest innen høsten 2022. I den sammenheng viser dette medlem til Miljøpartiet De Grønnes forslag om at de ekstraordinære inntektene fra Statkraft og grunnrenteskatten tilbakeføres til folk i form av en kontantutbetaling. Energi Norge har beregnet at staten i vinter vil ta inn 18–25 mrd. kroner i økte inntekter som følge av høye strømpriser. Med en kontantutbetaling ville det gitt en familie på fire inntil 20 000 kroner til å dekke høye strømregninger med. Fordi beløpet betales ut likt til alle innbyggere, virker det også omfordelende ved at de som har minst, relativt sett får mest.

Dette medlem viser til at i motsetning til en modell med makspris, som belønner dem med høyt forbruk, vil en flat kontantutbetaling gi en unik mulighet til å omfordele mellom fattig og rik. En utbetaling på 5 000 kroner til en minstepensjonist, en student eller en aleneforsørger betyr mye. Dette medlem mener derfor at hensynet til omfordeling bør tillegges betydelig større vekt i vurderingen av en langsiktig løsning på svingningene i strømprisene.

Dette medlem viser til at ulike modeller for en langsiktig løsning på strømkrise gir ulik grad av insensitiv til energieffektivisering. Men folks muligheter for energieffektivisering i eget hjem varierer sterkt ut fra økonomi, bosted og hvilken type bolig man bor i. En familie med lav inntekt i en eldre enebolig vil ofte ikke ha råd til å ta på seg de store kostnadene som et solcelleanlegg, å skifte til bedre vinduer eller etterisolering medfører. Leietakere i byene vil i de fleste tilfeller være prisgitt utleiers vilje og evne til å sette inn tiltak. Dette medlem mener at en langsiktig modell som skal gjøre det lettere for folk å håndtere svingninger i strømprisene, må ses i sammenheng med en betydelig opptrapping av støtten til energieffektivisering og lokal energiproduksjon. Støtteordningene må gi en sosial profil som sikrer husholdninger med lav inntekt mulighet til å gjennomføre tiltak, uavhengig av boform og bosted.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget senest innen høsten 2022 med forslag til en langsiktig og omfordelende modell for å håndtere høye strømpriser. Forslaget må inneholde konkrete og offensive satsinger på energieffektivisering og lokal energiproduksjon rettet mot husholdninger og næringsliv. Det forutsettes at regjeringen i en omfordelende modell også vurderer et system hvor statens økte inntekter fra strømsalg deles ut igjen til norske innbyggere.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede å innføre et toprissystem hvor det settes en lavere strømpris og gis lavere avgifter for forbruk opp til et visst nivå og normale priser over dette nivået. Det må ses på fordelingseffektene og effekten på energieffektivisering.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen følge opp og skjerpe krav til energieffektivisering for næringsbygg i tråd med målsettinger vedtatt i Stortinget om å energieffektivisere bygg med inntil 10 TW.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede å innføre en maksimal pris på strøm for husholdninger og næringsliv. Utredningen må blant annet se på effekten på prisen til husholdningene over tid, fordelingseffektene, insentiver til energieffektivisering og avgrensning på forbruk.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen innføre en makspris for strøm på 0,50 kr pr. kWt ekskl. mva. Dette gjøres gjeldende for alle, både husholdninger og næringsliv.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme en sak for Stortinget med forslag om de nødvendige tiltak for å sikre norske forbrukere og bedrifter stabil tilgang på strøm til de priser som har vært vanlige i Norge, altså langt lavere enn de som har vært vanlige i mange andre europeiske land.

Forslag fra Rødt:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen innføre en makspris på strøm på 35 øre/kWt, som skal pålegges omsetningen av kraft fra norske kraftprodusenter til kunder i Norge (husholdninger, næring m.m.), i henhold til lov om pristiltak.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak som kombinerer makspris på strøm med et toprissystem for husholdninger gjennom enten momsen eller elavgiften, der maksprisen gjelder for for-

bruk inntil en viss grense, mens prisen for luksusforbruk settes høyere.

Forslag fra Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget senest innen høsten 2022 med forslag til en langsiktig og omfordelende modell for å håndtere høye strømpriser. Forslaget må inneholde konkrete og offensive satsinger på energieffektivisering og lokal energi-produksjon rettet mot husholdninger og næringsliv. Det forutsettes at regjeringen i en omfordelende modell også vurderer et system hvor statens økte inntekter fra strømsalg deles ut igjen til norske innbyggere.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kris-

telig Folkeparti. Komiteens tilråding II fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslagene og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Dokument 8:65 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve om å innføre makspris på strøm for norske forbrukere – vedtas ikke.

II

Dokument 8:66 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes og Sofie Marhaug om å innføre makspris på og topprisystem for strøm – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 19. januar 2022

Terje Aasland

leder og ordfører

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget - Energi- og miljøkomiteen

0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1963-

12. januar 2022

Representantforslag 65 S (2021-2022) - om å innføre makspris på strøm for norske forbrukere

Jeg viser til brev fra Stortinget av 12. januar vedlagt representantforslag 65 S (2021-2022) fra stortingsrepresentantene Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve, og brev av 14. januar der det bes om svar fra departementet samme dag. Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen innføre en makspris for strøm på 0,50 kr pr. kWh ekskl. mva. Dette gjøres gjeldende for alle, både husholdninger og næringsliv.*
- 2. Stortinget ber regjeringen fremme en sak for Stortinget med forslag om de nødvendige tiltak for å sikre norske forbrukere og bedrifter stabil tilgang på strøm til de priser som har vært vanlige i Norge, altså langt lavere enn de som har vært vanlige i mange andre europeiske land.*

Regjeringen tar utfordringene i strømmarkedet på største alvor, og har fremmet en rekke tiltak for å avhjelpe situasjonen og avlaste vanlige folk i Norge i en krevende tid. Vi har innført en midlertidig stønadsordning til private husholdninger for ekstraordinære strømavgifter vinteren 2021/2022. Vi har også fremmet forslag til redusert avgift på elektrisk kraft (2,9 mrd. kroner), økt bostøtte 1,2 mrd. kroner), økte overføringer til kommunene for meravgifter til økonomisk sosialhjelp (0,4 mrd. kroner), økt støtte til studentene (0,2 mrd. kroner) og tilskudd til Enova for å støtte ENØK-tiltak i husholdningene (0,1 mrd. kroner).

Nå styrker vi stønadsordningen ytterligere slik at staten betaler 80 prosent av strømprisen over 70 øre. Rammen for stønadsordningen utvides dermed til nærmere 9 mrd. kroner inkl. merverdiavgift.

Etter pristiltaksloven § 1 kan det fastsettes maksimalpriser når det er nødvendig for å fremme en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling. Kompetansen er delegert til Konkurransetilsynet. Konkurransemyndighetenes beredskapsansvar gjennom pristiltaksloven er et virkemiddel i myndighetenes krisehåndtering ved alvorlige forstyrrelser i tilgangen på varer og tjenester. Fullmakten benyttes sjelden.

I engrosmarkedet for kraft fastsettes kraftprisen som et resultat av tilbud og etterspørsel. Denne mekanismen er avgjørende for å sikre balanse i et komplisert og sammensatt kraftmarked fra dag til dag og time til time, og er derfor et viktig grunnlag for forsyningssikkerheten for kraft. Prissignalene markedet gir er dessuten viktige for å synliggjøre at det er knapphet på strøm, og at vi derfor bør spare på strømmen og gjøre energieffektive valg både på kort og lang sikt.

I det norske kraftsystemet kan en maksimumspris bidra til å redusere verdien av å spare vann i kraftverkens vannmagasiner og på den måte svekke forsyningssikkerheten. Mens 2020 var et år med mye nedbør, overfylte vannmagasiner og svært lave strømpriser, ble 2021 på mange måter det motsatte.

Prisregulering er et inngripende tiltak som kan ha utilsiktede konsekvenser. Dersom det skal innføres prisregulering i et marked, må det gjøres grundige undersøkelser slik at man er sikker på at tiltaket er nødvendig og forholdsmessig, og at problemene er så store at det er grunn til å sette prismekanismen ut av spill i et marked. Høye priser er klart negativt for forbrukerne og annet næringsliv enn kraftbransjen, men generell prisregulering er et lite målrettet tiltak. For priser som er preget av svingninger, slik som strømprisene, kan maksimalpris føre til at markedet tilpasser seg, slik at prisene blir høyere i de periodene hvor de ellers ville være lavere. Leverandørens insentiver til å konkurrere på pris og forbrukernes insentiver til å sette seg inn i priser vil også svekkes. Dette vil kunne skade konkurransen i markedet på sikt. Prisregulering av strøm vil kunne medføre tilpasninger og konsekvenser i kraftmarkedet som er vanskelig å overskue, herunder EØS-rettslige problemstillinger.

Både kraftutbygging og utbygging av strømnnett er forbundet med store kostnader og gjerne kontroversielle avveininger mellom hensynet til økt tilgang til energi på den ene siden, og natur, miljø og landskap på den andre siden. Maksimumspriser demper insentivene til energieffektivisering og til utflating av strømforbruket.

Regjeringen er opptatt av at norske strømkunder er trygge på at de beskyttes mot ekstreme priser og ha en rettferdig politikk for håndtering av energiomstillingen i Europa. I oppfølgingen av den ekstraordinære situasjonen vi nå er inne i, er det derfor naturlig å gjennomgå hvordan andre land har utformet sine tiltak, herunder utrede hvordan former for maksimumspriser har fungert i andre land.

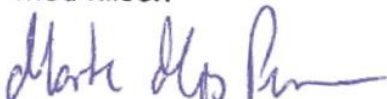
For regjeringen har det vært viktig å finne løsninger som ikke svekker forsyningssikkerheten eller har utilsiktede prisvirkninger i den ekstraordinære situasjonen vi er inne i nå. Vi har satt inn flere kraftfulle tiltak for å begrense folks strømregninger gjennom vinteren, og vi følger situasjonen i kraftmarkedet tett. Jeg mener at å innføre pristak eller andre tiltak som påvirker kraftmarkedets funksjonsmåte ikke er tilrådelig. Vi vet ikke hvilke virkninger det ville hatt på kort sikt, og i verste fall kan det forverre situasjonen.

Jeg deler representantenes syn på at det er viktig å sikre norske forbrukere og bedrifter stabil tilgang til strøm til en rimelig pris. Etter vinteren må strømstøttsordningen og de andre tiltakene innført av regjeringen evalueres, det vil også være viktig å evaluere vinterens kraftsituasjonen. Vi må samtidig tenke lenger fremover og føre en energipolitikk som sørger for at det produseres nok kraft, og at vi har et godt strømnnett som kan frakte kraften dit den trengs. Og det jobber vi med.

Regjeringen planlegger å fremme en tilleggsmelding til Meld. St. 36 (2020-2021) *Energi til arbeid*. I Hurdalsplattformen peker regjeringspartiene på flere nye og viktige satsingsområder i energipolitikken framover. Jeg vil komme tilbake til hvilke temaer som vil inngå i tilleggsmeldingen. Vi jobber også med å få på plass en energikommisjon som blant annet skal kartlegge energibehovene våre, og se på muligheter for økt energiproduksjon.

Jeg mener på dette grunnlag at det ikke er behov for å fremme en egen sak for Stortinget slik representantene ber om.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget - Energi- og miljøkomiteen

0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1963-

14. januar 2022

Representantforslag 66 S (2021-2022) - om å innføre makspris på og toprissystem for strøm

Jeg viser til brev fra Stortinget av 12. januar vedlagt representantforslag 66 S (2021-2022) fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes og Sofie Marhaug, og brev av 14. januar der det bes om svar fra departementet samme dag. Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen innføre en makspris på strøm på 35 øre/kWh, som skal pålegges omsetningen av kraft fra norske kraftprodusenter til kunder i Norge (husholdninger, næring m.m.), i henhold til lov om pristiltak.*
- 2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak som kombinerer makspris på strøm med et toprissystem for husholdninger, der maksprisen gjelder for forbruk inntil en viss grense, mens prisen for luksusforbruk settes høyere.*
- 3. Stortinget ber regjeringen følge opp og skjerpe krav til energieffektivisering for næringsbygg i tråd med målsettinger vedtatt i Stortinget om å energieffektivisere bygg med inntil 10 TW.*

Regjeringen tar utfordringene i strømmarkedet på største alvor, og har fremmet en rekke tiltak for å avhjelpe situasjonen og avlaste vanlige folk i Norge i en krevende tid. Vi har innført en midlertidig stønadsordning til private husholdninger for ekstraordinære strømutfgifter vinteren 2021/2022. Vi har også fremmet forslag til redusert avgift på elektrisk kraft (2,9 mrd. kroner), økt bostøtte 1,2 mrd. kroner), økte overføringer til kommunene for merutgifter til økonomisk sosialhjelp (0,4 mrd. kroner), økt støtte til studentene (0,2 mrd. kroner) og tilskudd til Enova for å støtte ENØK-tiltak i husholdningene (0,1 mrd. kroner).

Nå styrker vi stønadsordningen ytterligere slik at staten betaler 80 prosent av strømprisen over 70 øre. Rammen for stønadsordningen utvides dermed til nærmere 9 mrd. kroner inkl. merverdiavgift.

Etter pristiltaksloven § 1 kan det fastsettes maksimalpriser når det er nødvendig for å fremme en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling. Kompetansen er delegert til Konkurransetilsynet. Konkurransemyndighetenes beredskapsansvar gjennom pristiltaksloven er et virkemiddel i myndighetenes krisehåndtering ved alvorlige forstyrrelser i tilgangen på varer og tjenester. Fullmakten benyttes sjelden.

I engrosmarkedet for kraft fastsettes kraftprisen som et resultat av tilbud og etterspørsel. Denne mekanismen er avgjørende for å sikre balanse i et komplisert og sammensatt kraftmarked fra dag til dag og time til time, og er derfor et viktig grunnlag for forsyningssikkerheten for kraft. Prissignalene markedet gir er dessuten viktige for å synliggjøre at det er knapphet på strøm, og at vi derfor bør spare på strømmen og gjøre energieffektive valg både på kort og lang sikt.

I det norske kraftsystemet kan en maksimumspris bidra til å redusere verdien av å spare vann i kraftverkene vannmagasiner og på den måte svekke forsyningssikkerheten. Mens 2020 var et år med mye nedbør, overfylte vannmagasiner og svært lave strømpriser, ble 2021 på mange måter det motsatte.

Prisregulering er et inngripende tiltak som kan ha utilsiktede konsekvenser. Dersom det skal innføres prisregulering i et marked, må det gjøres grundige undersøkelser slik at man er sikker på at tiltaket er nødvendig og forholdsmessig, og at problemene er så store at det er grunn til å sette prismekanismen ut av spill i et marked. Høye priser er klart negativt for forbrukerne, men generell prisregulering er et lite målrettet tiltak. For priser som er preget av svingninger, slik som strømprisene, kan maksimalpris føre til at markedet tilpasser seg, slik at prisene blir høyere i de periodene hvor de ellers ville være lavere. Leverandørenes insentiver til å konkurrere på pris og forbrukernes insentiver til å sette seg inn i priser vil også svekkes. Dette vil kunne skade konkurransen i markedet på sikt. Prisregulering av strøm vil kunne medføre tilpasninger og konsekvenser i kraftmarkedet som er vanskelig å overskue, herunder EØS-rettslige problemstillinger.

Både kraftutbygging og utbygging av strømnnett er forbundet med store kostnader og gjerne kontroversielle avveininger mellom hensynet til økt tilgang til energi på den ene siden, og natur, miljø og landskap på den andre siden. Maksimumspriser demper insentivene til energieffektivisering og til utflating av strømforbruket.

Regjeringen er opptatt av at norske strømkunder er trygge på at de beskyttes mot ekstreme priser og ha en rettferdig politikk for håndtering av energiomstillingen i Europa. I oppfølgingen av den ekstraordinære situasjonen vi nå er inne i, er det derfor naturlig å gjennomgå hvordan andre land har utformet sine tiltak, herunder utrede hvordan former for maksimumspriser har fungert i andre land.

Intensjonen bak forslaget om et toprissystem for husholdninger med dyrere luksusforbruk er forståelig. Dette er også et forslag som har blitt foreslått og vurdert flere ganger tidligere. Dessverre viser det seg at dette ikke er funnet en treffsikker måte å oppnå omfordeling mellom husholdningen med høy inntekt til dem med lavere inntekt. En hovedutfordring knyttet til et slikt system er at det er andre variabler enn inntekt som har størst betydning for strømforbruket til husholdningene.

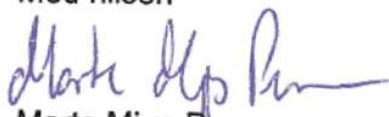
Blant annet er disponibelt areal og antall husholdningsmedlemmer viktigere for energibehovet enn inntekt. For eksempel vil en familie på fem i et eldre hus, bruke mer strøm enn en mindre familie i et moderne hus med ENØK-tiltak.

Det finnes heller ikke en klar definisjon av luksusforbruk, og det vil være dyrt å administrere måling av slikt forbruk eller lage "normalforbruksnivåer" for alle boligtyper og husholdningsstørrelser.

For regjeringen har det vært viktig å finne løsninger som ikke svekker forsyningssikkerheten, eller har utilsiktede prisvirkninger i den ekstraordinære situasjonen vi er inne i nå. Vi har satt inn flere kraftfulle tiltak for å begrense folks strømreregninger gjennom vinteren og vi følger situasjonen i kraftmarkedet tett. Jeg mener at å innføre pristak (med eller uten et toprissystem), eller andre tiltak som påvirker kraftmarkedets funksjonsmåte ikke er tilrådelig. Vi overskuer ikke virkningene på kort eller lang sikt, og i verste fall kan det forverre situasjonen.

I budsjettforliket med SV har regjeringen slått fast at de vil utarbeide en plan for å redusere energibruken i bygg med minst 10 TWh i 2030. Dette vil inkludere energieffektivisering i yrkesbygg. Planen skal presenteres i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen